

การลดทอนความเป็นอาชญากรรม ของคดียาเสพติด: กรณีศึกษา นโยบาย และมาตรการทางเลือกในต่างประเทศ

Decriminalization of Drug Cases: A case Study of Policy and Alternative Measure From Foreign Countries*

นันทพรพัช ไชยอัศวพงศ์**

บทคัดย่อ

ในปัจจุบัน “ปัญหา ยาเสพติด” แพร่ระบาดไปทั่วทุกมุมโลก ก่อให้เกิดความเสียหายและทวีความรุนแรงต่อประชาคมโลกเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศโปรตุเกส แคนาดา เวียดนาม และเม็กซิโก พบว่า มาตรการหนึ่งที่ทั้ง 4 ประเทศ ได้นำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหา ยาเสพติด คือ การลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แนวทางสำคัญ คือ การลดทอนความเป็นอาชญากรรมของยาเสพติด

* บทความนี้ได้ประยุกต์มาจากวิทยานิพนธ์เรื่อง นโยบายและมาตรการทางเลือกในคดียาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณี การลดทอนความเป็นอาชญากรรม ระดับปริญญาโท หลักสูตรสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยมหาบดินทิต อาชญาวิทยาและงานยุติธรรม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2555 โดยมี รศ.ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

** นางสาวนันทพรพัช ไชยอัศวพงศ์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยมหาบดินทิต สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และการลดทอนความเป็นอาชญากรของผู้เสพ/ติดยาเสพติด โดยใช้วิธีการบำบัดรักษาโดยสมัครใจกับผู้เสพ/ติดยาเสพติดที่ครอบครองยาเสพติดในปริมาณน้อยเพื่อเสพส่วนตัว และปรับเปลี่ยนมุมมองจากการเป็น “อาชญากร” มาเป็น “ผู้ป่วย” ทำให้ผู้เสพ/ติดยาเสพติดมีแรงจูงใจในการเข้ารับการบำบัดรักษาแบบสมัครใจ เนื่องจากวิธีการดังกล่าวช่วยให้ผู้เสพ/ติดยาเสพติดไม่ถูกดำเนินคดีอาญาตามกระบวนการยุติธรรม และส่งผลให้การบำบัดรักษาเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นจากการให้ความร่วมมือและยินยอมบำบัดรักษาด้วยตัวของผู้เสพ/ติดยาเสพติดเอง อีกทั้งสามารถทราบถึงวิธีการในการดูแลรักษาตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยให้การบริหารงานยุติธรรมทางอาญาด้านคดียาเสพติดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะสามารถนำทรัพยากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มาใช้ดำเนินการกับผู้ผลิต ผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ ตลอดจนอาชญากรสำคัญอื่นๆ ของประเทศ

Abstract

At the present, “Drug problem” is spreading all around the world, making severe damages and intensification to international communities. Researcher is Thus employs qualitative method by using documentary research and collected information and documents related to a case study of four countries consists of Portuguese Republic, Canada, Socialist Republic of Vietnam and United Mexican States. The finding of this study found that “Decriminalization” is one of measures used solve their drug problems, by operating in 2 ways: decriminalized drug and decriminalized drug users/addicts. Any drug users/addicts possess only a small quantity of drugs for personal use should voluntary undergo to be treated without any criminal offense prosecution, change the view of drug users/addicts as the patient' not be the criminal, and encourage attending voluntary treatment.

Voluntarily service will increase the efficient result of treatment, reduce the pressure of the law enforcement agencies, and decrease a crowded of prisoners in prisons.

บทนำ

ในโลกยุคปัจจุบันสังคมมีความเจริญก้าวหน้าในการติดต่อสื่อสารด้านเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยอย่างไร้พรมแดน ส่งผลให้ “ปัญหายาเสพติด” นับวันยิ่งทวีความรุนแรงและก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติและประชาคมโลกเป็นอย่างมาก จากรายงานการประชุมของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drug and Crime- UNODC)¹ เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2555 พบว่า จากจำนวนประชากรวัยผู้ใหญ่ (อายุ 15 - 64 ปี) ทั่วโลก ประมาณ 230 ล้านคน หรือร้อยละ 5 เป็นผู้เสพยาเสพติด หรือจากประชากร 20 คน จะมีผู้เสพยาเสพติด 1 คน นอกจากนี้ปัญหาคารักใช้ยาเสพติด ยังพบว่า มีประชากรประมาณ 27 ล้านคน หรือร้อยละ 0.6 เป็นผู้เสพยาเฮโรอีนและโคเคน หรือจากประชากร 200 คน จะมีผู้เสพยาเฮโรอีนและโคเคน 1 คน สถิติดังกล่าวชี้ให้เห็นว่ายาเสพติดได้แพร่ระบาดไปทั่วทุกมุมโลกกลายเป็นปัญหาที่หลายประเทศให้ความสำคัญเนื่องด้วยสถานการณ์ปัญหาเสพยาเสพติดมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีผลให้การแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในยุคโลกาภิวัตน์เช่นนี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในรูปแบบทวิภาคี พหุภาคี และระหว่างประเทศจากหลายๆ ภาคส่วนเพื่อดำเนินการเฝ้าระวัง ติดตาม ป้องกัน สกัดกั้นและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นองค์รวม

การเลือกใช้มาตรการที่เหมาะสมสำหรับแก้ไขปัญหายาเสพติดของแต่ละประเทศนั้น จะแสวงหาและพิจารณาแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพปัญหายาเสพติดที่ประเทศตนเองประสบอยู่ เนื่องจากลักษณะของสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมของแต่ละชาติมีความแตกต่างกัน

¹ United Nations Office on Drug and Crime. *World Drug Report 2012*. 2012. p. iii.

ส่งผลให้ปัญหายาเสพติดไม่ว่าจะเป็นการผลิต การขนส่ง การจำหน่าย และการเสพ มีความแตกต่างกันไป แต่โดยส่วนใหญ่แนวคิดที่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกยึดถือมาใช้เป็นมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด มี 3 แนวคิด ดังนี้²

1. **แนวคิดสังคมปลอดยาเสพติด (zero tolerance/prohibition/criminalization)** มองว่า ยาเสพติดเป็นสิ่งผิดกฎหมายต้องกวาดล้างให้หมดไปจากสังคม ไม่ยอมรื้อบให้มีการผลิต การค้า และการเสพ โดยมีมาตรการในการปราบปรามยาเสพติดอย่างรุนแรงและเข้มงวด เช่น การประกาศสงครามกับยาเสพติด ต้องนำผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2. **แนวคิดการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติด (decriminalization)** มองว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในคดีที่ไม่ร้ายแรงไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่ยังคงรับโทษตามมาตรการทางเลือกอื่นๆ เช่น การลงโทษทางปกครอง ซึ่งมีใช้มาตรการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

3. **แนวคิดการทำให้ไม่ผิดกฎหมาย (legalization)** มองว่าการกระทำบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดบางชนิดถือว่าถูกต้องตามกฎหมาย แต่การกระทำดังกล่าวยังคงอยู่ภายใต้การบริหารบางอย่าง เช่น ประเทศเนเธอร์แลนด์อนุญาตให้ซื้อกาแฟในร้านกาแฟ (coffee shop) เพื่อเสพส่วนตัวในปริมาณไม่เกิน 30 กรัม ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขที่รัฐกำหนดโดยถือว่าการกระทำนั้นไม่ผิดกฎหมาย

แนวคิดหนึ่งที่นานาประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศแถบยุโรป อเมริกาเหนือ และละตินอเมริกา ให้ความสนใจนำมาใช้เพื่อเป็นนโยบายหรือมาตรการทางเลือกในการแก้ไขปัญหายาเสพติด คือ การลดทอนความเป็นอาชญากรรม ดังนั้น บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอถึงองค์ความรู้เรื่องการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติด และวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกรณีศึกษาจากต่างประเทศ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนโยบาย

² มณัญญา ไวยัฒมา. "การลดทอนความเป็นอาชญากรรมทางคดียาเสพติด: มติการพัฒนาศึกษาที่ได้ประโยชน์". *วารสารสำนักงาน ป.ป.ส.* 26.2 (2553): 18-19.

เกิดองค์ความรู้ที่ชัดเจน ครอบคลุม และลึกซึ้ง ในระดับที่สามารถนำแนวคิด การลดทอนความเป็นอาชญากรรมในคดียาเสพติดมาปรับใช้ผ่านกรณีศึกษา จากต่างประเทศเพื่อกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้ อย่างเป็นรูปธรรม

วิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยต่างๆ เพื่อศึกษาและ ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดการลดทอนความเป็นอาชญากรรมในคดี ยาเสพติดที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศโปรตุเกส แคนาดา เวียดนาม และเม็กซิโก โดยมุ่งศึกษาในเรื่องแนวคิด วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย รูปแบบการดำเนินการของการลดทอนความเป็นอาชญากรรม ในคดียาเสพติด อีกทั้งนโยบายและมาตรการทางเลือกในการลดทอนความเป็น อาชญากรรมของคดียาเสพติด ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าและรวบรวมจาก เอกสาร ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหา (content analysis) เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบในแต่ละประเด็นจากกรณีศึกษา 4 ประเทศ

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและเอกสาร จากแหล่งต่างๆ อธิบายได้ดังนี้

1. องค์ความรู้เรื่องการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของ คดียาเสพติด

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ ลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติด ทั้งจากของไทยและ ต่างประเทศ ทำให้ทราบว่าองค์ความรู้ในเรื่องการลดทอนความเป็นอาชญากรรม ของคดียาเสพติด สามารถอธิบายได้ 5 เรื่อง ดังนี้

1.1 ความหมายของการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของ คดียาเสพติด

ในขั้นต้นก่อนที่จะทราบถึงแนวคิดการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของยาเสพติดต้องทำความเข้าใจถึงความหมายของการลดทอนความเป็นอาชญากรรม เนื่องจากการลดทอนความเป็นอาชญากรรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในหลายๆ เรื่อง โดยการลดทอนความเป็นอาชญากรรม มีผู้ให้นิยามไว้ดังนี้

United Nations Office on Drug and Crime - UNODC³ กล่าวว่า การลดทอนความเป็นอาชญากรรม (decriminalization) หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายเพื่อให้การกระทำบางอย่างที่เป็นอาชญากรรมถือว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ไม่มีความผิดทางอาญา

Greenwald⁴ ให้ความหมายของการลดทอนความเป็นอาชญากรรม (decriminalization) หมายถึง การถอดถอนความผิดออกจากกรกระทำที่ละเมิดกฎหมายอาญาและไม่ต้องถูกดำเนินคดีโดยกระบวนการยุติธรรม แต่ยังคงต้องรับการลงโทษทางบริหาร เช่น การเข้ารับการบำบัด หรือการเสียค่าปรับ เป็นต้น

Wikipedia⁵ กล่าวว่า การลดทอนความเป็นอาชญากรรม (decriminalization) หมายถึง การถอดถอนการกระทำผิดที่ไม่ร้ายแรงออกจากความผิดทางอาญา โดยใช้มาตรการอื่นลงโทษแทน เช่น การปรับ โดยการลดทอนความเป็นอาชญากรรมมีผลต่อการเปลี่ยนมุมมองของสังคมและศีลธรรม โดยสังคมนั้นอาจมองว่า การกระทำผิดบางอย่างอาจไม่ร้ายแรงจนถึงขั้นต้องได้รับการลงโทษทางอาญา แต่บางกรณีอาจจะต้องบังคับใช้กฎหมายอาญา โดยทั่วไปแล้วการลดทอนความเป็นอาชญากรรมส่วนใหญ่จะถูกนำมา

³ United Nations Office on Drugs and Crime. *Handbook of basic principles promising practices on Alternative to Imprisonment*. 2007. p. 13.

⁴ Glenn Greenwald. *Drug Decriminalization in Portugal: lessons for creating fair and successful drug policies*. 2009. p. 2.

⁵ Wikipedia. *Decriminalization*. Web. <http://en.wikipedia.org/wiki/Decriminalization> 9 October 2011.

ใช้ในคดีที่มีความผิดไม่ร้ายแรง ยกตัวอย่างเช่น การทำแท้ง การเสพยาเสพติด หรือการครอบครองยาเสพติดเพื่อใช้เสพส่วนตัวหรือเพื่อความบันเทิง การช่วยให้เสียชีวิตเร็วขึ้นเนื่องมาจากปัญหาสุขภาพ รักร่วมเพศ เป็นต้น

เมื่อนำแนวคิดการลดทอนความเป็นอาชญากรรมมาใช้กับคดียาเสพติด ได้มีผู้ให้นิยามความหมายของการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของ คดียาเสพติดไว้หลายท่านดังนี้

Good⁶ กล่าวไว้ว่า การลดทอนความเป็นอาชญากรรมของ คดียาเสพติด หมายถึง การลดทอนความผิดจากการเสพ ขาย ผลิต ปลูก แจกจ่าย ยาเสพติด/สารตั้งต้น ที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด

Faupel, Horowitz and Weaver⁷ ให้ความหมาย การลดทอน ความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติด ว่าหมายถึง นโยบายที่ยกเลิก บทลงโทษทางอาญาจากการกระทำผิดบางอย่าง เช่น กรณีของยาเสพติดจะ ลดทอนความเป็นอาชญากรรมในกรณีที่ครอบครองยาเสพติดไว้ในปริมาณ ที่เล็กน้อยโดยไม่ต้องรับโทษทางอาญาหากแต่ยังต้องรับโทษทางปกครองอยู่

กอบกุล จันทวโร⁸ นิยามการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของ คดียาเสพติด หมายถึง การลดทอนหรือยกเลิกการใช้ยาเสพติดจากการ ที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาที่มีโทษจำคุกและโทษปรับ ให้มี ผลอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ ไม่เป็นความผิดทางอาญาหรือเป็นความผิด ทางอาญาที่มีโทษเล็กน้อย เช่น เฉพาะโทษปรับ

จากความหมายข้างต้นสามารถประมวลความหมายได้ว่า “การลดทอน ความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติด” หมายถึง การลดทอนหรือ ถอดถอนการกระทำที่ถือว่าผิดกฎหมาย ยาเสพติด โดยเฉพาะในกรณี ของผู้เสพ/ติดยาเสพติด ที่ครอบครองยาเสพติดในปริมาณเล็กน้อย

⁶ Erich Goode. *Drug in American society*. 2005. p. 422.

⁷ Charles E. Faupel, Alan M. Horowitz and Greg S. Weaver. *The Sociology of American drug use*. 2004. p. 361.

⁸ กอบกุล จันทวโร. *แนวทางการเบี่ยงเบนคดี (Diversion) และลดทอนความเป็น อาชญากรรม (Decriminalization)*. เว็บ. http://www.Nsaccmu.com/download/2554/01_2554.pdf. 11 มกราคม 2555.

เพื่อเสพส่วนตัว โดยได้รับโทษทางอาญาน้อยลงหรือไม่ต้องรับโทษทางอาญาด้วยการใช้มาตรการทางเลือกเพื่อหันเหผู้เสพ/ติดยาเสพติดออกจากกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุก

1.2 วัตถุประสงค์ของการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติด

การลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติดมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้⁹

1) เพื่อปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อผู้เสพ/ติดยาเสพติด จาก “อาชญากร” มาเป็น “ผู้ป่วย” การเสพยาเสพติดถือเป็นการกระทำที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิด (mala prohibita) เนื่องจากบางสังคมยอมรับในการเสพยาเสพติด สามารถทำได้ภายใต้การรับรองของกฎหมาย แต่ในบางสังคมการเสพยาเสพติดกลับเป็นพฤติกรรมที่ละเมิดกฎหมายตามที่รัฐและสังคมกำหนดขึ้น โดยการเสพยาเสพติดจัดว่าเป็นอาชญากรรมต่อมาตรฐานทางศีลธรรม (crimes against the moral order) ถูกมองว่าเป็นการกระทำที่ละเมิดบรรทัดฐานอันดีงามของสังคม สันคลอนมาตรฐานทางศีลธรรม รัฐจึงอ้างสิทธิออกกฎหมายมากำกับว่าการเสพยาเสพติดเป็นการกระทำที่ละเมิดกฎหมายเพื่อคุ้มครองและรักษาศีลธรรมอันดีงามของประชาชน อีกทั้งการเสพยาเสพติดจัดว่าเป็นอาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหาย (victimless crime) เนื่องจากผู้เสพ/ติดยาเสพติดสมัครใจที่จะกระทำผิดทั้งที่รู้ว่าการเสพยาเสพติดเป็นการกระทำผิดกฎหมายและส่งผลเสียต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจแต่ก็ยังเลือกปฏิบัติ ผู้เสพ/ติดยาเสพติดจึงต้องรับผิดชอบผลจากการกระทำของตนเอง

กล่าวคือ ผลจากการตรากฎหมายไว้ว่ายาเสพติดเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ผู้ใดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดต้องถูกลงโทษทางอาญา ส่งผลให้ประชาชนและสังคมส่วนใหญ่เกิดมุมมองทางลบต่อสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ต้องได้รับการลงโทษตามกฎหมาย และการลงโทษ

⁹ จุฑามาศ พุฒิมิวิญญู. มาตรการทางกฎหมายในการลดทอนความเป็นอาชญากรรมทางคดียาเสพติดของประเทศไทย. 2553. หน้า 32-34.

ตามกฎหมายนั้นเท่ากับถูกตีตราจากสังคมไปโดยปริยาย ส่งผลให้ผู้เสพ/ติดยาเสพติดที่เป็นคนป่วยที่ต้องเข้ารับการบำบัดรักษาจึงถูกเหมารวมว่าเป็นอาชญากรเช่นเดียวกับผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้นำเข้า-ส่งออก ที่ต้องรับโทษตามกฎหมาย ถูกกีดกันออกจากสังคม ดังนั้นการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติดจึงมีส่วนอย่างมากในการปรับเปลี่ยนมุมมองของผู้เสพ/ติดยาเสพติดและสังคมที่เปิดโอกาสให้กลุ่มคนเหล่านั้นเข้ารับการบำบัดรักษาให้หายขาดจากอาการติดยาเสพติดด้วยการรักษาที่ถูกต้องและเหมาะสม

2) เพื่อลดอันตรายที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการใช้ยาเสพติด

การเสพยาเสพติดประเภทต่างๆ ล้วนมีผลร้ายและบั่นทอนสุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้เสพเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยโรคต่างๆ ที่จะตามมานั้นอาจถึงขั้นเสียชีวิต การลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติดจึงถือว่าเป็นการส่งเสริมให้ผู้เสพ/ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาด้วยความสมัครใจมากขึ้น และหากใช้ควบคู่กับมาตรการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (harm reduction) คือ การให้ความรู้ในเรื่องการใช้ยาเสพติดอย่างถูกวิธี เพื่อป้องกันการติดเชื้อจากการเสพยาเสพติดจะทำให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกับผู้เสพที่พร้อมกลับใจเลิกยาเสพติดได้อย่างปกติ

3) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการบำบัดโดยสมัครใจ

การบำบัดรักษาผู้เสพ/ติดยาเสพติดจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยความสมัครใจของผู้เสพ/ติดยาเสพติดในการเข้ารับการบำบัด กล่าวคือ หากผู้เสพ/ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดด้วยความสมัครใจโดยส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการบำบัดเป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้เสพ/ติดยาเสพติดที่สมัครใจเข้ารับการบำบัดจะสามารถลด ละ เลิกจากการเสพยาเสพติดได้ง่าย โอกาสหวนกลับไปเสพอีกจึงมีน้อยกว่าผู้ที่ถูกบังคับบำบัด ฉะนั้นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เสพ/ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดด้วยความสมัครใจจึงจำเป็นต้องมีนโยบายหรือมาตรการทางเลือกมารองรับกลุ่มผู้เสพ/ติดยาเสพติดดังกล่าว เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าสังคมมิได้ต้องการตราหน้าหรือทอดทิ้งตนเองโดยการผลักดันเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม หากกลุ่มผู้เสพ/ติดยาเสพติดเกิดความมั่นใจและเชื่อมั่นแล้วจะกล้าแสดงตัวเข้ารับการบำบัดที่เกิดมาจากความสมัครใจของตน

ซึ่งการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติดจะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มผู้เสพ/ติดยาเสพติดเหล่านั้น

4) เพื่อความคล่องตัวในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาด้านคดียาเสพติด จากสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศไทย มีจำนวนผู้ต้องราชทัณฑ์เกินกว่าครึ่งที่กระทำความผิดคดีพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ ไม่ว่าจะเป็นการผลิต จำหน่าย นำเข้า-ส่งออก ครอบครอง และเสพ ส่วนใหญ่ล้วนเป็นคดีเสพ และครอบครอง ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ป่วยที่จำเป็นต้องเข้ารับการบำบัดรักษามากกว่าถูกกักตัวอยู่ในเรือนจำ กล่าวคือ การลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติดจะมีประโยชน์อย่างมาก ในกรณีการดำเนินการต่อผู้เสพ/ติดยาเสพติดบางรายที่มีพฤติกรรมที่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้โดยไม่ต้องถูกจำคุกให้สิ้นเปลืองงบประมาณ หากสามารถกันกลุ่มผู้เสพ/ติดยาเสพติดออกไปจากระบบการยุติธรรมทางอาญาได้ งบประมาณและค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่จะต้องนำมาดำเนินการต่อกลุ่มผู้เสพ/ติดยาเสพติดภายในเรือนจำจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการจับกุมผู้ผลิต ผู้ค้ารายใหญ่ ที่เป็นอาชญากรสำคัญมาลงโทษ

1.3 แนวคิดที่มีความสัมพันธ์กับการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติด

การลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติดนั้นมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับแนวคิดในการแก้ไขปัญหายาเสพติดดังต่อไปนี้

1) แนวคิดการทำให้ถูกกฎหมาย (legalization)¹⁰ หมายถึง การทำให้การกระทำผิดในคดียาเสพติดไม่ว่าจะเป็นการผลิต การจำหน่าย การครอบครอง หรือการเสพ กลายเป็นการกระทำที่ไม่ละเมิดกฎหมาย

2) แนวคิดการลดการลงโทษจำคุก (depenalization)¹¹ หมายถึง การลงโทษทางอาญาที่กีดกันการลงโทษจำคุก กล่าวคือ ผู้เสพ/ติดยาเสพติดยังคงมีความผิดตามกฎหมายอาญาแต่ไม่ต้องรับโทษจำคุก โดยนำวิธีการลงโทษแบบอื่นมาใช้แทน เช่น การปรับ การลงบันทึกประจำวันของตำรวจ หรือการคุมประพฤติ

¹⁰ Glenn Greenwald, *loc.cit.*

¹¹ *Ibid.*

3) **แนวคิดการหันเหคดี (diversion)**¹² หมายถึง การหันเหคดี ออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งในขั้นตอนก่อนการจับกุม ขั้นตอน ระหว่างพิจารณาคดี และขั้นตอนหลังการพิจารณาคดี

4) **แนวคิดการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (harm reduction)**¹³ หมายถึง นโยบาย มาตรการ หรือโครงการที่มีเป้าหมายในการลด ผลเสียต่อสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจ อันเป็นผลมาจากการใช้ยาเสพติด โดยเน้นการให้บริการสาธารณสุข ลดผลกระทบทางลบที่จะเกิดจากการใช้ ยาเสพติดและป้องกันอันตรายให้แก่ผู้ใช้ยาเสพติด

กล่าวโดยสรุป การกระทำที่เกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอาชญากรรมที่ถูก กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิด (mala prohibita) แต่ไม่ได้เป็นอาชญากรรม ในตัวเอง (mala in se) การกระทำความผิดอันเกี่ยวข้องกับยาเสพติดต้องถูก ดำเนินคดีและรับโทษทางอาญา แต่สำหรับกรณีครอบครองยาเสพติดใน ปริมาณเล็กน้อยเพื่อเสพส่วนตัวถือว่าเป็นความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษทางอาญา อาจใช้การลดการลงโทษจำคุก (depenalization) หรือการหันเหคดี (diversion) เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษตามกระบวนการยุติธรรม หรือมีมาตรการ การลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (harm reduction) เป็นเครื่องมือในการ ช่วยให้ผู้เสพ/ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดและรับทราบถึงการใช้ยาเสพติด อย่างถูกวิธีที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อตนเองและสังคม

¹² สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. *สรุปผลการประชุมวิชาการ เพื่อกำหนดทางเลือกเชิงนโยบาย เรื่อง กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการแก้ไข ปัญหา ยาเสพติด: การจำแนกประเภทคดี การลดจำนวนคดี และขั้นตอนในการ ดำเนินคดี*. เว็บ. <http://nctc.oncb.go.th/new/index>. 25 ตุลาคม 2554.

¹³ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. *ความแตกต่างระหว่าง Legalization กับ Decriminalization*. http://nctc.oncb.go.th/new/index.php?option=com_content&view=article&id=287:2009-10-12. 20 ตุลาคม 2554.

1.4 รูปแบบของการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติด¹⁴

รูปแบบการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติดสามารถแบ่งได้ 2 ขั้นตอน ดังนี้

1) **ขั้นตอนก่อนเกิดการกระทำผิด** การลดทอนความเป็นอาชญากรรมในขั้นตอนนี้จะกระทำเมื่อความผิดยังไม่ปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ หากผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้ว สังคมจะตีตราผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดว่าเป็นอาชญากรทันที ซึ่งเป็นผลมาจากการออกกฎหมายที่มีความรุนแรงมากเกินไป ทั้งๆ ที่ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องมาจากปัญหาอื่น โดยการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติดสำหรับขั้นตอนก่อนเกิดการกระทำผิดจึงเป็นรูปแบบหนึ่งในเชิงป้องกัน ไม่ว่าจะเป็นการให้คำปรึกษาโดยชุมชนผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ จัดตั้งศูนย์บำบัดรักษาที่ดำเนินการโดยชุมชนหรือเอกชน เป็นต้น

2) **ขั้นตอนหลังเกิดการกระทำผิด** การลดทอนความเป็นอาชญากรรมในขั้นตอนนี้จะกระทำเมื่อการกระทำผิดปรากฏแก่เจ้าหน้าที่ หมายถึง การกระทำผิดดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้ว การลดทอนความเป็นอาชญากรรมจึงเป็นไปเพื่อหันเหผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้เร็วที่สุดไม่ว่าจะเป็นในระหว่างถูกดำเนินคดีหรืออยู่ในระหว่างการคุมขังในเรือนจำ โดยการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติดสำหรับขั้นตอนหลังเกิดการกระทำผิดจะเป็นไปในรูปแบบของการใช้มาตรการทางปกครองที่หมายถึง หันเหออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้วให้หน่วยงานทางปกครองหรือท้องถิ่นเข้ามารับช่วงต่อการลงโทษต่อไป ทางเลือกสุดท้าย คือ การใช้มาตรการอื่นแทนการจำคุก เช่น การปรับ การคุมประพฤติ การทำงานบริการสังคม การจำคุกในวันหยุดหรือ

¹⁴ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. *สรุปผลการประชุมวิชาการเพื่อกำหนดทางเลือกเชิงนโยบาย เรื่อง กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการแก้ไขปัญหายาเสพติด: การจำแนกประเภทคดี การลดจำนวนคดี และขั้นตอนในการดำเนินคดี*. ืบ. <http://nctc.oncb.go.th/new/index>. 25 ตุลาคม 2554.

สถานที่อื่นที่ไม่ใช่เรือนจำ การควบคุมด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ การชะลอฟ้อง การต่อรองคำรับสารภาพ การบำบัดรักษาแบบไม่ควบคุมตัว การลดวันต้องโทษ เป็นต้น

1.5 กลุ่มเป้าหมายของการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของ คดียาเสพติด

การลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติดเหมาะสมสำหรับนำมาปฏิบัติต่อกฎหมายในกรณีกระทำความผิดเล็กน้อย โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้¹⁵

1) **ผู้เสพยาเสพติด** หมายถึง บุคคลที่ใช้ยาเสพติดบางชนิดเป็นครั้งคราว เพื่อความสนุกสนานในการเข้าสังคม เพิ่มความสามารถในการทำงาน ซึ่งถือว่าเป็นการใช้ยาในทางที่ผิดอาจก่อให้เกิดอันตรายทั้งทางร่างกายและจิตใจ

2) **ผู้ติดยาเสพติด** หมายถึง บุคคลที่ใช้ยาเสพติดบางชนิดเป็นประจำ และต้องพึ่งยาเสพติดนั้นอยู่ตลอดเวลา เรียกว่า การติดยาเมื่อเสพยาซ้ำๆ กันหลายครั้งจะยากต่อการควบคุมปริมาณและความถี่ในการใช้ยา ส่งผลให้เกิดอาการคือยาจนต้องเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อยๆ หากมีการหยุดใช้ยาจะส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจทันที

ดังนั้น ผู้เสพ/ติดยาเสพติดที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติดต้องให้การบำบัดรักษาให้หายขาดจากอาการเสพ/ติดยาเสพติด โดยวางแผนบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นการเฉพาะรายเพื่อให้ได้รับการรักษาทางการแพทย์อย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้ การลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติดไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับผู้ค้ายาเสพติดที่ถือว่าเป็นอาชญากร

¹⁵ เทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดชลบุรี. ข้อมูลจากสำนักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี. เว็บ. <http://www.chonburilocal.go.th>. 19 กันยายน 2554.

2. กรณีศึกษาจากต่างประเทศ

จากกรณีศึกษาของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศโปรตุเกส แคนาดา เวียดนาม และเม็กซิโก มีการใช้แนวคิดในเรื่องการลดทอนความเป็นอาชญากรรม (decriminalization) มากำหนดเป็นนโยบายและมาตรการทางเลือกเพื่อจัดการกับปัญหายาเสพติด ดังต่อไปนี้

2.1 ประเทศโปรตุเกส (Portuguese Republic)

ถึงแม้ว่าประเทศโปรตุเกสจะไม่มีการผลิตหรือปลูกพืชเสพติดในประเทศ แต่โปรตุเกสกลับเป็นช่องทางลักลอบนำเข้ายาเสพติดประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางอากาศ และทางเรือ เนื่องจากในอดีตมีประเทศในอาณานิคม โดยเฉพาะประเทศบราซิลที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดชั้นรุนแรงติดอันดับต้นๆ ของโลก ทำให้ยาเสพติดหลั่งไหลเข้าสู่ประเทศโปรตุเกสอย่างมาก ส่งผลให้ประชาชนชาวโปรตุเกสประสบปัญหาการใช้และติดยาเสพติดมากขึ้น¹⁶

ประเทศโปรตุเกสมองว่าการเสพยาเสพติดเป็นปัญหาสาธารณสุขที่หลายๆ ส่วน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขให้ได้รับการปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม จึงนำไปสู่การกำหนดนโยบาย การลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (harm reduction program) ที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ต่อมาอีกไม่นานประเทศโปรตุเกสเป็นประเทศแรกในกลุ่มประเทศแถบยุโรปได้กำหนดนโยบายการลดทอนความเป็นอาชญากรรม และตราเป็นกฎหมาย ชื่อ Law 30/2000 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 2001 โดยระบุว่า “ผู้เสพที่ครอบครองยาเสพติดเพื่อการใช้ส่วนบุคคลในปริมาณไม่เกินอัตราเฉลี่ยของการใช้ยาเสพติดใน 10 วันของบุคคลนั้นๆ จะไม่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา แต่จะถือว่าเป็นความผิดด้านปกครอง (administrative offense) ซึ่งกฎหมายดังกล่าวครอบคลุมถึงยาเสพติดและสารเสพติดทุกประเภท”¹⁷

¹⁶ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ. การศึกษาวิเคราะห์เพื่อนำแนวคิด การทำให้กฎหมาย การไม่เอาโทษทางอาญา และการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด มาใช้เพื่อพัฒนานโยบายยาเสพติดของประเทศไทย. 2554. หน้า 73-77.

¹⁷ Greenwald Glenn. *loc.cit.*

ตาม กฎหมาย 30/2000 (Law 30/2000) ได้กำหนดโทษปรับ สำหรับผู้เสพยาเสพติดประเภทอื่นๆ ไว้ดังนี้

- การครอบครอง methadone, morphine, opium, cocaine และ amphetamines มีอัตราโทษปรับ ตั้งแต่ 25 ถึง 325 เหรียญ

- การครอบครองกัญชา (hashish) มีการกำหนดโทษปรับ ตั้งแต่ 25 ถึง 150 เหรียญ

การดำเนินการต่อผู้เสพ/ติดยาเสพติดตามนโยบายการลดทอน ความเป็นอาชญากรรมจะมีหน่วยงานที่เรียกว่า คณะกรรมการป้องกัน และแก้ไขการติดยาเสพติด (Commission for Dissuasion of Drug Addiction-CDT) เป็นทีมสหวิชาชีพที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีกระทรวง ยุติธรรม และรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประกอบไปด้วย นักกฎหมาย นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เพื่อทำหน้าที่พิจารณาตัดสินและกำหนด มาตรการเพื่อดำเนินการต่อผู้เสพ/ติดยาเสพติดเป็นการเฉพาะราย

ในการดำเนินการต่อผู้เสพ/ติดยาเสพติดซึ่งรัฐคำนึงถึงมากที่สุด คือ การหลีกเลี่ยงโทษจำคุกสำหรับผู้เสพ/ติดยาเสพติดที่สมัครใจเข้ารับการ บำบัดรักษาเพื่อลดการสร้างความบ่าจากกระบวนการยุติธรรมและลดอันตราย จากการเข้ายาเสพติดด้วย (it's this stigmatization that the Portuguese policy explicitly aims to prevent) โดยขั้นตอนในการดำเนินการต่อ ผู้ครอบครองหรือเสพยาเสพติดเป็นครั้งคราว มีขั้นตอนในการปฏิบัติดังนี้

1. เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจพบเห็นผู้เสพ/ติดยาเสพติดต้องแจ้งให้ คณะกรรมการฯ ทราบ (เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีอำนาจในการเข้าจับกุมผู้เสพ/ ครอบครองยาเสพติด)

2. คณะกรรมการฯ ดำเนินการแจ้งไปยังผู้เสพ/ติดยาเสพติดให้มา รายงานตัวต่อคณะกรรมการฯ ภายใน 72 ชั่วโมง เพื่อจ่ายค่าปรับและเข้ารับการ พิจารณาตัดสินการเข้ารับการบำบัด

3. คณะกรรมการฯ จะทำการตรวจสอบและวินิจฉัยทางคลินิก ถึงพฤติกรรมการเสพเบื้องต้นและความต้องการทางจิตสังคม หลังจากนั้น คณะกรรมการฯ จะทำการตัดสินใจส่งบำบัดหรือลงโทษทางสังคม

ในกรณีที่คณะกรรมการฯ ตัดสินใจส่งผู้เสพ/ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัด ผู้เสพ/ติดยาเสพติดต้องเข้ารับการบำบัดและรายงานตัวต่อศูนย์สุขภาพโรงพยาบาล และทีมสหวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ โดยคณะกรรมการฯ อาจมีเงื่อนไขเพิ่มเติม เช่น คำสั่งห้ามเข้าไปในสถานที่บางแห่ง ทำงานบริการสังคม หรือเสียค่าปรับร่วมด้วยได้ หากผู้เสพ/ติดยาเสพติดปฏิบัติตามแผนที่ตั้งไว้ จะถือว่าเป็นการยุติคดี แต่ถ้าผู้เสพ/ติดยาเสพติดไม่ปฏิบัติตามแผน ทีมสหวิชาชีพจะดำเนินการปรับแผนการบำบัดรักษาใหม่ให้เหมาะสม

ในกรณีที่ผู้ติด/เสพยาเสพติดสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา คณะกรรมการฯ อาจระงับการลงโทษทางปกครอง เช่น การจ่ายค่าปรับไว้ก่อน แล้วส่งตัวผู้เสพ/ติดยาเสพติดไปยังทีมสหวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถในการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดเพื่อรอผลการบำบัดรักษา หากผู้เสพ/ติดยาเสพติดสามารถเลิกเสพยาได้จะถือว่าการดำเนินการทางปกครองสิ้นสุดลง

จากรายงานวิจัยเรื่อง “การลดทอนความเป็นอาชญากรรมของยาเสพติดในประเทศโปรตุเกส: ความท้าทายและข้อจำกัด” ของ Office of National Drug Control Policy United States พบว่า เมื่อประเทศโปรตุเกสได้เริ่มประกาศใช้นโยบายการลดทอนความเป็นอาชญากรรมสำหรับผู้ครอบครองยาเสพติดทุกชนิดเพื่อเสพส่วนตัว พิสูจน์ให้เห็นว่านโยบายดังกล่าวสามารถลดปริมาณการใช้ยาเสพติดแบบไม่รุนแรง (soft drug) ลงได้ แต่ในปี ค.ศ. 2004-2006 การตายอันเนื่องมาจากการใช้ยาเสพติดมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งข้อจำกัดและการนำเสนอข้อมูลได้ส่งผลให้การลดทอนความเป็นอาชญากรรมของยาเสพติด ในระหว่างปี ค.ศ.2001-2007 มีการใช้กัญชา โคเคน แอมเฟตามีน เอ็กซ์ตาซี และ LSD เพิ่มมากขึ้นในกลุ่มประชากรโปรตุเกสที่มีอายุระหว่าง 15-34 ปี

2.2 ประเทศแคนาดา (Canada)

ตามกฎหมายควบคุมยาเสพติดฉบับต่างๆ ของแคนาดา ประกอบกับการดำเนินการตามนโยบาย Mandatory Prison Sentences for Serious Drug Crimes: Tougher Laws to stop Producers and Traffickers ที่ให้

ความสำคัญกับการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะการผลิต การลักลอบจำหน่ายยาเสพติดเป็นอย่างมาก เนื่องจากการกระทำผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดเป็นปัญหาร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความมั่งคั่งของ ประเทศ เพราะฉะนั้นบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดจึงต้องเป็นการลงโทษจำคุก โดยไม่รอลงอาญาเพื่อให้สังคมปลอดภัยจากอาชญากรรมอันชั่วร้ายและมีระบบสาธารณสุขที่ดีและมีมาตรฐาน¹⁸

นับตั้งแต่ต้นปี ค.ศ. 2000 เป็นต้นมา หลังจากที่รัฐบาลได้ทุ่มเทงบประมาณอย่างมหาศาลในการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง แต่การ ลักลอบนำเข้ายาเสพติดยังคงมีอยู่ รัฐบาลของประเทศแคนาดาให้การยอมรับ และนำนโยบายการลดทอนความเป็นอาชญากรรมมาใช้ โดยสนใจในเรื่องการ ครอบครองกัญชาหรือฝิ่นในปริมาณเล็กน้อย ภายใต้เหตุผลที่ว่ากัญชาหรือฝิ่น มีคุณสมบัติในการรักษาทางการแพทย์และประโยชน์ทางอุตสาหกรรม (decriminalized for medical and industrial use) แต่หากครอบครองกัญชา หรือฝิ่นเกินกว่ากำหนดจะถือว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย จะได้รับการลงโทษทางอาญาอย่างร้ายแรง

รัฐบาลแคนาดาปรับแก้กฎหมายให้มีการนำ “ระบบใบสั่ง” มาใช้กับ ผู้ที่ครอบครองกัญชาหรือฝิ่นในปริมาณเล็กน้อยเพื่อให้มาจ่ายค่าปรับ หรือ ออกหมายเรียกให้ไปรายงานตัวที่ศาล เพื่อรับการลงโทษที่เหมาะสมแทน การลงโทษจำคุกหรือถูกบันทึกประวัติอาชญากร สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. นโยบายกัญชา อัตราโทษความผิดเกี่ยวกับกัญชา มีดังนี้

- ครอบครองยางกัญชา (cannabis resin hashish) จำนวน 1 กรัม หรือน้อยกว่า มีโทษปรับ 300 เหรียญ สำหรับผู้ใหญ่ และ 200 เหรียญ สำหรับเยาวชน

- ครอบครองกัญชา (marijuana) จำนวน 15 กรัม หรือน้อยกว่า มีโทษปรับ 150 เหรียญ สำหรับผู้ใหญ่ และ 100 เหรียญ สำหรับเยาวชน

¹⁸ ศรีสมบัติ ไชคประจักษ์ชัด และคณะ. ค.ศ.

- ครอบครองกัญชา (marijuana) จำนวนมากกว่า 15 ถึง 30 กรัม มีโทษปรับ 300 เหรียญ สำหรับผู้ใหญ่ และ 200 เหรียญ สำหรับเยาวชน ในกรณียอมเสียค่าปรับ หรือจำคุก 6 เดือน และ/หรือ ปรับถึง 1,000 เหรียญ กรณีที่มีการฟ้องในศาล

2. นโยบายฝิ่น อัตราโทษความผิดเกี่ยวกับการปลูกฝิ่น

- มีฝิ่น 1 - 3 ต้น มีโทษปรับ 500 เหรียญ สำหรับผู้ใหญ่ และ 250 เหรียญ สำหรับเยาวชน

- มีฝิ่น 4 - 25 ต้น มีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ในกรณีที่มีการฟ้อง หรือ จำคุกไม่เกิน 18 เดือน และ/หรือ ปรับไม่เกิน 25,000 เหรียญ ในกรณียอมรับผิด และพิพากษาในทันที

- มีฝิ่น 26 - 50 ต้น มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี

- มีฝิ่น มากกว่า 50 ต้น มีโทษจำคุกไม่เกิน 14 ปี

การดำเนินการต่อผู้เสพ/ติดยาเสพติดของประเทศแคนาดา หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ ศาลยาเสพติด (Drug Treatment Court-DTC) มีอำนาจในการพิจารณาคดียาเสพติดโดยเฉพาะในกรณีที่ผู้เสพ/ติดยาเสพติดเสพหรือจำหน่ายยาเสพติดในปริมาณเล็กน้อย การกระทำไม่เข้าข่ายลักษณะความผิดร้ายแรง ไม่ใช่องค์การอาชญากรรม และยินยอมเข้าบำบัดฟื้นฟูที่ศาลกำหนด เมื่อครบกำหนดการบำบัดฟื้นฟูมีผลเป็นที่น่าพอใจ ศาลอาจพิพากษาให้รอการลงอาญาหรือลดอัตราโทษตามเห็นสมควร¹⁹

จากการดำเนินการตามนโยบายการลดทอนความเป็นอาชญากรรมในกรณีของกัญชาและฝิ่น ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2003 เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มการใช้ยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น ทำให้เห็นว่ากรดำเนินการปราบปรามยาเสพติดเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องดำเนินการควบคู่กับการป้องกันและบำบัดฟื้นฟู จึงจะเห็นผลสำเร็จ อีกทั้งต้องดำเนินการด้วยมาตรการทางเลือกสำหรับสารเสพติดที่มีการใช้ทั่วไปแทนกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เนื่องจาก

¹⁹ Darren Eke. *Government Re-introduces Legislation to Fight Serious Drug Crimes*. Web. <http://www.cannabisculture.com/news/conservatives-would-impose-mandatory-sentences-on-drug-dealers-grow-ops>. 20 July 2012.

นักวิชาการเห็นว่ากัญชาหรือฝิ่นมีผลร้ายแรงน้อยกว่าแอลกอฮอล์ที่ส่งผลเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชนชาวแคนาดา

2.3 ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Socialist Republic of Vietnam)

ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม หรือ เวียดนาม ถือว่าเป็นหนึ่งในหลาย ๆ ชาติ ที่ยังคงมีการพิพากษาประหารชีวิตนักโทษคดียาเสพติดทุกประเภท ซึ่งถือว่าเน้นในเรื่องการปราบปรามยาเสพติดด้วยมาตรการลงโทษทางอาญาสำหรับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่จริงจังและรุนแรง

นับตั้งแต่ ปี ค.ศ. 2009 การเสพยาเสพติดนั้น รัฐบาลเวียดนามได้มีการกำหนดนโยบาย การลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (harm reduction) และนโยบายการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติด (decriminalization) โดยการยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 199 ที่กำหนดว่า “การเสพยาเสพติดให้โทษไม่ว่าจะเป็นการเสพในรูปแบบใด หากได้รับการบังคับส่งตัวเข้าบำบัดรักษายังสถานบำบัดแล้ว แต่ยังใช้สารเสพติดต่อไปจะต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 2 ปี สำหรับผู้กระทำผิดซ้ำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ถึง 5 ปี” ภายใต้เหตุผลที่ว่า “ผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วย การใช้ยาเสพติดไม่เป็นอันตรายต่อสังคมมากจนกระทั่งต้องถูกลงโทษทางอาญาที่รุนแรง” ซึ่งสอดคล้องกับ National Assembly's Legislation Commission²⁰

ผู้เสพยาเสพติดจะถูกดำเนินการโดยส่งเข้ารับการบำบัดรักษาแบบบังคับตามคำพิพากษาของศาล โดยถูกส่งตัวไปยังศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (Drug rehabilitation center) ซึ่งเป็นศูนย์บำบัดของชุมชน โดยอาศัยการบำบัดด้วยชุมชนเป็นระยะเวลา 1 ถึง 2 ปี อีกทั้งยังมีศูนย์บำบัดยาเสพติด (Detoxification center) และศูนย์ควบคุมโรคเอดส์และโรคติดต่อ โดยให้ผู้เสพยาเสพติดสามารถเข้าถึงการบำบัดรักษาได้ง่ายขึ้น ภายใต้วิธี

²⁰ Harvard Medical School AIDS Initiative in Vietnam. *Decriminalization of drug use in Vietnam*. Web. <http://www.haivn.org/content/view/121/31/lang/en/>. 20 July 2012.

การรักษาที่หลากหลายรูปแบบ โดยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญในการรักษาอาการติดยาเสพติด รวมทั้งการรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องพิษภัยของยาเสพติด ตามโครงการ Drug prevention in school แก่เด็กและเยาวชนหรือชุมชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ ตามแผน National Target Drug Control Plan ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในขั้นต้น

ในปี ค.ศ. 2010 รัฐบาลเวียดนามให้ความสำคัญในการบำบัดรักษาผู้เสพ/ติดยาเสพติดให้หายขาดจากการเสพยาเสพติดโดยให้ชุมชนเข้ามา มีบทบาทเป็นที่ปรึกษาเพื่อสร้างสายสัมพันธ์อันดีต่อกันเพื่อเป็นการสร้างโอกาสให้กับกลุ่มผู้เสพ/ติดยาเสพติดได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง ประกอบกับการให้ความสำคัญกับมาตรการการป้องกันยาเสพติด โดยการให้ความรู้เรื่องอันตรายของยาเสพติดแก่เด็กและเยาวชนที่ง่ายต่อการตกเป็นเหยื่อของยาเสพติดผ่านกิจกรรมรณรงค์ต่างๆ อีกทั้งการแจกจ่ายเมทาโดนแก่ผู้เสพ/ติดยาเสพติดโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นวิธีการบำบัดรักษาที่มีส่วนช่วยลดการแพร่ระบาดของเชื้อ HIV อันเนื่องมาจากการใช้ยาเสพติด และการประสานความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศในการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารส่งผลไปสู่การจับกุมผู้กระทำความผิดรายสำคัญ การดำเนินการตามที่กล่าวมานับว่าเป็นมาตรการที่ช่วยสนับสนุนให้เวียดนามสามารถดำเนินการปราบปรามยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อกลุ่มผู้ผลิตผู้จำหน่าย และสามารถบำบัดรักษาผู้เสพ/ติดยาเสพติดและลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดได้อย่างเกิดประสิทธิผล

2.4 ประเทศเม็กซิโก (United Mexican States)

ประเทศเม็กซิโกถือถือว่าเป็นแหล่งการค้า การผลิต การลำเลียง การเสพยา การฟอกเงิน และการต่อสู้กันเกิดจากการค้ายาเสพติด โดยเฉพาะยาเสพติดประเภทเมตแอมเฟตามีน และยาเสพติดที่ผิดกฎหมายอื่นๆ ในตลาดประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งหมด นอกจากนั้นประเทศเม็กซิโกยังประสบกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐอันเนื่องมาจากยาเสพติด รัฐบาลจึงดำเนินนโยบายในการปราบปรามยาเสพติดอย่างเข้มข้นผ่านการใช้กองกำลังทหาร

อีกทั้งรณรงค์ให้สาธารณชนร่วมต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันผ่าน Secretariat of the Comptroller and Administrative Development (SECODAM) อีกทางหนึ่ง²¹

ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2009 นำโดยประธานาธิบดี Delipe Calderon จากพรรค National Action Party (NAP) มีนโยบายการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติด ซึ่งเป็นไปตามกฎหมาย Narcomenudeo Decree ที่ระบุเนื้อหาพอสังเขปไว้ดังนี้²²

1. การมียาเสพติดไว้ในครอบครองปริมาณเล็กน้อยเพื่อใช้เสพส่วนตัว (personal use) ถือว่าไม่เป็นความผิดทางอาญา

2. การนำแนวคิดการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (harm reduction) มาใช้เป็นนโยบายหลักในการแก้ไขฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

3. การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ต้องดำเนินการด้วยความสมัครใจของผู้เสพ/ติดยาเสพติดที่ครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพส่วนตัวในปริมาณเล็กน้อย

4. การใช้ยาเสพติดถือว่าเป็นวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนท้องถิ่น

5. การอนุญาตให้เจ้าหน้าที่จากรัฐบาลกลาง (federal authorities) สามารถดำเนินการกับผู้ค้ายาเสพติดได้

6. การล่อซื้อยาเสพติดอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการได้เพื่อนำมาใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดี

กฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการสำหรับการครอบครองยาเสพติดในปริมาณเล็กน้อยเพื่อใช้เสพส่วนตัว เช่น กัญชา 5 กรัม ผีน 2 กรัม โคเคน 0.5 กรัม เฮโรอีน 50 ไมโครกรัม หรือยาบ้า (Methamphetamine) จำนวน 40 กรัม หากถูกจับกุมตัวถึง 3 ครั้ง ผู้เสพ/ติดยาเสพติดจะถูกส่งตัว

²¹ ศรีสมบัติ ไชยประจักษ์ชัด และคณะ. ล.ด.

²² Phillip Smith. *Feature: Mexico Decriminalization Bill Passes -- One Step Forward, Two Steps Back?*. Web. http://stopthedrugwar.org/chronicle/2009/may/08/feature_mexico_Decriminalization. 21 July 2012.

เข้ารับการรักษาที่สถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด นอกจากนี้ ยาเสพติดดังกล่าวข้างต้น ยังรวมถึงสาร LSD ไม่เกิน 150 ไมโครกรัม และ ยาอี (ecstasy) ไม่เกิน 15 กรัม หากเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจพบยาเสพติด ครั้งแรก เจ้าหน้าที่มีหน้าที่แจ้งให้ผู้เสพ/ติดยาเสพติดทราบถึงสถานบำบัด ยาเสพติด และหากถูกตรวจพบเป็นครั้งที่สามผู้เสพ/ติดยาเสพติดจะถูกบังคับ ให้เข้ารับการรักษาโดยไม่มีเงื่อนไข

จากการดำเนินการตามนโยบายการลดทอนความเป็นอาชญากรรม ของคดียาเสพติด รัฐบาลเม็กซิโกถูกวิพากษ์วิจารณ์จากนักวิชาการว่า การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวจะทำให้ปัญหายาเสพติดเป็นไปในทิศทาง ที่เลวร้ายยิ่งกว่าเดิม แต่รัฐบาลกลับมองว่าเป็นการตัดช่องโอกาสในการ จำหน่ายยาเสพติดควบคู่กับการให้ความสำคัญในการปราบปรามยาเสพติด เพื่อตัดช่องทางการลำเลียง อีกทั้งการเพิ่มศาลยาเสพติด (drug court) ให้มากขึ้น ควบคู่ไปกับการเพิ่มสถานที่ในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด จะมีประสิทธิภาพมากกว่าการเน้นนโยบายด้านใดด้านหนึ่งเพียงอย่างเดียว

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย

จากกรณีศึกษาที่กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าทั้ง 4 ประเทศ แต่ละ ประเทศมีการดำเนินนโยบายและมาตรการทางเลือกในการลดทอนความเป็น อาชญากรรมของคดียาเสพติดที่ต่างกัน อภิปรายผลได้ดังนี้

1. การลดทอนความเป็นอาชญากรรมของยาเสพติด

จากกรณีศึกษาของทั้ง 4 ประเทศ สิ่งหนึ่งที่พบเหมือนกัน คือ ยาเสพติดทุกชนิดถือว่าเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและมีความผิดทางอาญา แต่ใน กรณีครอบครองยาเสพติดในปริมาณที่กำหนดเพื่อเสพส่วนตัวจะได้รับการ ลดทอนความเป็นอาชญากรรมโดยไม่ถือว่าการกระทำความผิดเป็นความผิด ทางอาญา ทั้งนี้ไม่รวมถึงการผลิต จำหน่ายยาเสพติด อย่างเช่น โปรตุเกส เวียดนาม และเม็กซิโก ยาเสพติดทุกชนิดได้รับการลดทอนความเป็น อาชญากรรมตามเงื่อนไขครอบครองในปริมาณที่กำหนดเพื่อเสพส่วนตัว

โดยไม่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา แต่ในแคนาดา มีเพียง **กัญชา และฝิ่นเท่านั้นที่ได้รับการลดทอนความเป็นอาชญากรรม**ตามเงื่อนไขครอบครองในปริมาณที่กำหนดเพื่อเสพส่วนตัวโดยไม่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา

2. การลดทอนความเป็นอาชญากรรมของผู้เสพ/ติดยาเสพติด

นโยบายและมาตรการทางเลือกในการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติด สิ่งทั้ง 4 ประเทศเห็นพ้องต้องกัน คือ การเสพยาเสพติดเป็นอาการป่วยอย่างหนึ่งที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาให้หายขาดด้วยความสมัครใจของผู้เสพ/ติดยาเสพติด เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนมุมมองจาก "อาชญากร" มาเป็น "ผู้ป่วย" มิใช่ดำเนินการลงโทษทางอาญาอย่างรุนแรง

3. หน่วยงานที่รับผิดชอบต่อผู้เสพ/ติดยาเสพติด

ตามนโยบายและมาตรการทางเลือกในการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติดของทั้ง 4 ประเทศ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบผู้เสพ/ติดยาเสพติดต่างกัน อย่างเช่น **ประเทศโปรตุเกส** มี CDT ทำหน้าที่ในการพิจารณาโทษปรับและวิธีการบำบัดรักษาที่เหมาะสมต่อผู้เสพ/ติดยาเสพติดเป็นรายบุคคล ในแคนาดา มีศาลยาเสพติดทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับผู้เสพ/ติดยาเสพติด ส่วนเวียตนามมีศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (Drug rehabilitation center) ที่เป็นศูนย์บำบัดของชุมชนมารองรับผู้เสพ/ติดยาเสพติดเพื่อเข้ารับการบำบัดรักษาตามคำพิพากษาของศาล ในขณะที่ผู้เสพ/ติดยาเสพติดของประเทศเม็กซิโกที่ถูกจับกุมครั้งแรกและครั้งที่สองจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งให้ทราบถึงสถานที่เพื่อเข้ารับการบำบัด

4. มาตรการลงโทษผู้เสพ/ติดยาเสพติดตามนโยบายและมาตรการทางเลือกในการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติด

แม้ว่าการครอบครองยาเสพติดในปริมาณที่กำหนดเพื่อการเสพส่วนตัวจะได้รับการลดทอนความเป็นอาชญากรรมตามนโยบายและมาตรการทางเลือกของทั้ง 4 ประเทศ แต่ผู้เสพ/ติดยาเสพติดยังคงต้องรับการลงโทษแต่มิใช่การลงโทษทางอาญา อย่างเช่น ผู้เสพ/ติดยาเสพติดของประเทศโปรตุเกสและแคนาดาจะถูกลงโทษปรับและต้องเข้ารับการบำบัดตาม

คำพิจารณาของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ส่วนผู้เสพ/ติดยาเสพติดของประเทศเวียดนามจะถูกลงโทษโดยการบังคับบำบัดรักษาตามคำพิพากษาของศาล ในขณะที่ผู้เสพ/ติดยาเสพติดของประเทศเม็กซิโกจะถูกแจ้งเตือนให้ทราบถึงสถานที่เข้ารับบำบัดรักษาในกรณีที่ถูกจับกุมครั้งที่ 1 และ 2 แต่หากถูกจับกุมครั้งที่ 3 ผู้เสพ/ติดยาเสพติดจะถูกลงโทษโดยการบังคับบำบัดรักษาทันที

5. ความสัมพันธ์ของผู้เสพ/ติดยาเสพติดกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

การหันเหผู้เสพ/ติดยาเสพติดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายหนึ่งในการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติด โดยลดความสัมพันธ์ของผู้เสพ/ติดยาเสพติดกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้เหลือน้อยที่สุด จากการดำเนินการต่อผู้เสพ/ติดยาเสพติดจากกรณีศึกษาทั้ง 4 ประเทศ พบว่า การดำเนินการต่อผู้เสพ/ติดยาเสพติดของประเทศโปรตุเกสแทบจะไม่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเมื่อเทียบกับการดำเนินการต่อผู้เสพ/ติดยาเสพติดของแคนาดา เวียดนาม และเม็กซิโก เนื่องจากโปรตุเกสมี CDT ซึ่งเป็นหน่วยงานเฉพาะที่เข้ามาดำเนินการต่อผู้เสพ/ติดยาเสพติดตลอดกระบวนการตั้งแต่ลงโทษปรับและเข้ารับการบำบัดรักษา ในขณะที่ประเทศแคนาดาดำเนินการต่อผู้เสพ/ติดยาเสพติดโดยศาลยาเสพติด เวียดนามดำเนินการตามคำพิพากษาของศาล และเม็กซิโกดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ยังคงมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. หากในอนาคตประเทศไทยจะนำแนวคิดการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติดมาใช้เป็นมาตรการทางเลือกหรือกำหนดเป็นนโยบายการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติดเพื่อรับมือกับสภาพปัญหาเสพติดที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายการเมือง หน่วยงาน

ราชการ นักวิชาการ สื่อมวลชน ประชาชน เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุน และพิทักษ์สิทธิที่ตนสมควรได้รับ เพื่อให้นโยบายที่จะออกมาใช้ในอนาคตนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

2. หน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการนโยบายยาเสพติด ต้องมีการศึกษาค้นคว้าแนวคิด นโยบาย และมาตรการทางเลือกในการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของคดียาเสพติดผ่านประสบการณ์ของต่างประเทศที่นอกเหนือไปจากที่นำเสนอมา จะทำให้ได้รับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจนและลึกซึ้ง

3. การศึกษาเปรียบเทียบถึงข้อดีและข้อเสียจากการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดจากความสำเร็จและล้มเหลวจากประสบการณ์ของแต่ละประเทศจะมีคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อประเทศไทยอย่างมาก เนื่องจากประสบการณ์ของแต่ละประเทศจะเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้สิ่งที่ดีเพื่อนำมาพัฒนาและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมของไทย และตระหนักถึงข้อบกพร่องต่างๆ ที่ดำเนินการไปแล้วไม่ประสบผลสำเร็จเพื่อหลีกเลี่ยงการนำมาใช้

รายการอ้างอิง

- กอบกุล จันทวโร. แนวทางการเบี่ยงเบนคดี (Diversion) และลดทอนความเป็นอาชญากรรม (Decriminalization). เว็บบ. http://www.Nsaccmu.com/download/2554/01_2554.pdf. 11 มกราคม 2555.
- จุฑามาศ พงศ์วิญญู. มาตรการทางกฎหมายในการลดทอนความเป็นอาชญากรรมทางคดียาเสพติดของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- มนัญญา ไฉ้มภา. "การลดทอนความเป็นอาชญากรรมทางคดียาเสพติด: มิติการพัฒนาที่ใคร่ได้ประโยชน์". วารสารสำนักงาน ป.ป.ส. 26.2 (2553): 18-19.
- ศรีสมบัติ ไชคประจักษ์ชัด และคณะ. การศึกษาวิเคราะห์เพื่อนำแนวคิดการทำให้ถูกกฎหมาย การไม่เอาโทษทางอาญา และการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด มาใช้เพื่อพัฒนานโยบายยาเสพติดของประเทศไทย. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2554.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. สรุปผลการประชุมวิชาการเพื่อกำหนดทางเลือกเชิงนโยบาย เรื่อง กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการแก้ไขปัญหายาเสพติด: การจำแนกประเภทคดีการลดจำนวนคดี และขั้นตอนในการดำเนินคดี. เว็บบ. <http://nctc.oncb.go.th/new/index>. 25 ตุลาคม 2554.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ความแตกต่างระหว่าง Legalization กับ Decriminalization. http://nctc.oncb.go.th/new/index.php?option=com_content&view=article&id=287: 2009-10-12. 20 ตุลาคม 2554.

- Eke, D. *Government Re-introduces Legislation to Fight Serious Drug Crimes*. Web. <http://www.cannabisculture.com/news/conservatives-would-impose-mandatory-sentences-on-drug-dealers-grow-ops>. 20 July 2012.
- Favpel, E. C., Horowitz, M. A., & Weaver, S. G. *The Sociology of American drug use*. New York: R.R. Donnelley and Sons, 2004.
- Goode, E. *Drug in American society*. New York: R.R. Donnelley and Sons, 2005.
- Greenwald, G. *Drug Decriminalization in Portugal: lessons for creating fair and successful drug policies*. Washington D.C.: Cato Institute, 2009.
- Harvard Medical School AIDS Initiative in Vietnam. *Decriminalization of drug use in Vietnam*. Web. <http://www.haiyn.org/content/view/121/31/lang,en/>. 20 July 2012.
- Smith, P. *Feature: Mexico Decriminalization Bill Passes -- One Step Forward, Two Steps Back ?*. Web. http://stopthedrugwar.org/chronicle/2009/may/08/feature_mexico_Decriminalization. 21 July 2012.
- United Nations Office on Drugs and Crime. *Handbook of basic principles promising practices on Alternative to Imprisonment*. New York: United Nations publication, 2007.
- United Nations Office on Drugs and Crime. *World Drug Report 2012*. New York: United Nations publication, 2012.
- Wikipedia. *Decriminalization*. Web. <http://en.wikipedia.org/wiki/Decriminalization>. 9 October 2011.